

Trendbrott för svensk försvarsekonomi

Bengt-Göran Bergstrand

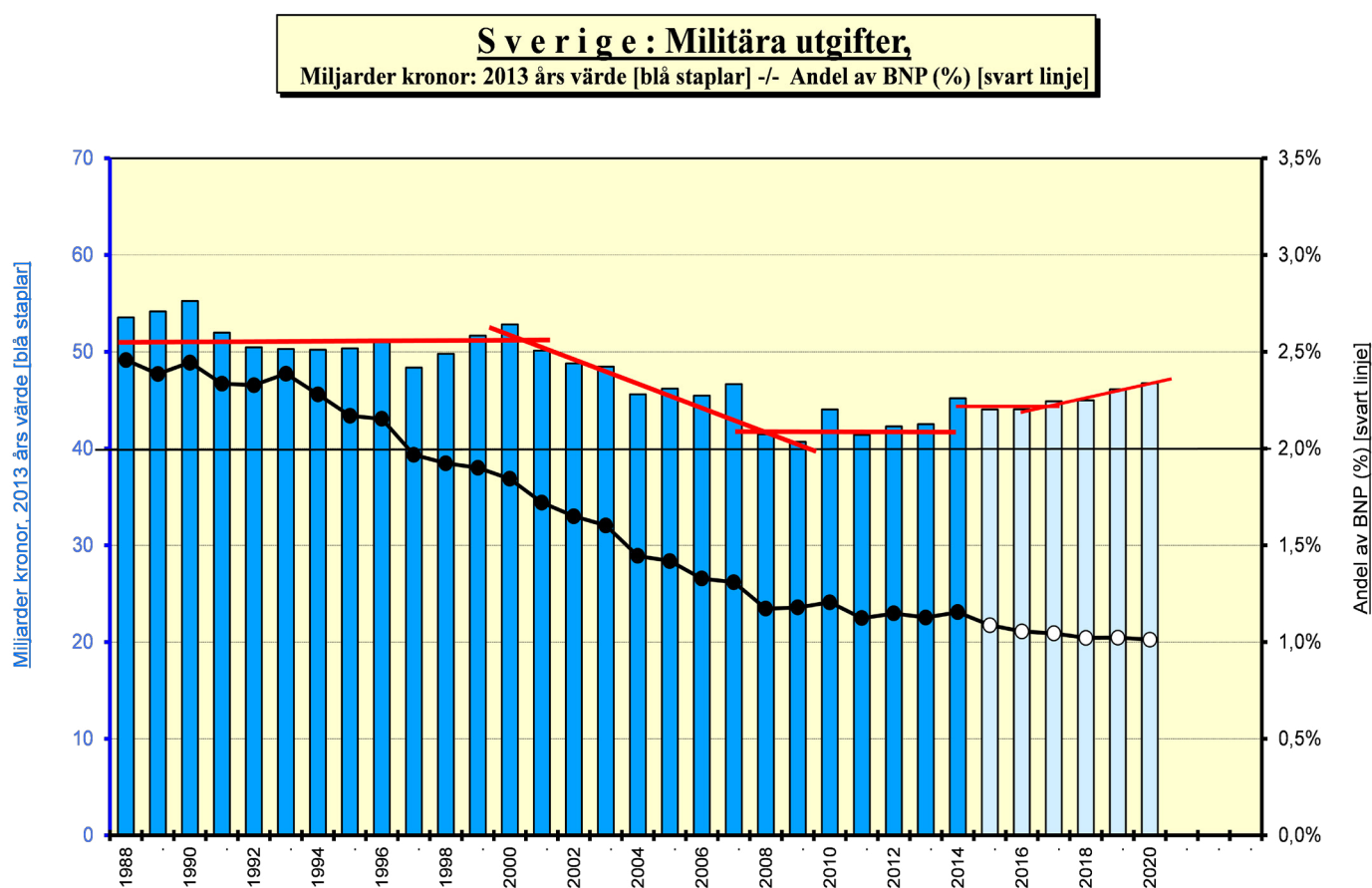
Mellan 13-23 april 2015 publicerades flera nya uppgifter om de svenska militärutgifterna. En preliminär analys av dessa data visar ett trendbrott, Sveriges militärutgifter kommer att öka de närmaste åren. BNP-andelen minskar ändå något och planar ut på drygt 1 procent.

SIPRI:s data om världens militärutgifter

Först publicerade fredsforskningsinstitutet SIPRI uppgifter om nästan alla världens länders militärutgifter för åren 1988-2014. SIPRI-statistiken avser just militärutgifter, som inte innehåller några civila utgifter. Med den snarlika

termen försvarsutgifter menas ofta ett försvarsdepartements budget som kan inkludera såväl militära som icke-militära utgifter. Militärutgifter i detta sammanhang avser just militära satsningar, oavsett om dessa är finansierade av ett försvarsdepartement eller via något annat ministerium. I militärutgifter ingår kärnvapenprogram, som t.ex. i USA finansieras av energidepartementet. Även para-militära styrkor som civilgarden eller karabinjärer, som finansieras av inrikesministerier och inte över försvarsbudgetar ingår i militärutgifter.

Sveriges militära utgifter, miljarder kronor, fast prisläge 2013, och BNP-andel, procent

Vårändringsbudgeten, Försvarsöverenskommelsen och Inriktningspropositionen

I rask takt presenterades vårändringsbudgeten för 2015 och vårpropositionen med uppgifter om hur stora försvarsanslagen skulle vara under åren 2015-19. Dessa uppgifter reviderades delvis när regeringen och tre borgerliga partier kom överens om en ny försvarspolitisk inriktning för åren 2016-20. Inriktningspropositionen, baserad på överenskommelsen, gav sedan ytterligare underlag.

När man sammanfogar uppgifter från olika källor till en ny dataserie, är det naturligtvis bäst om uppgifterna överlappar varandra. Inriktningspropositionen innehåller bara uppgifter för åren 2016-20. Om den också inkluderat uppgifter för tidigare år, hade det varit tydligare hur stor förändring de föreslagna beloppen för 2016-20 verkligen innebär jämfört med dagsläget.

Källor till data i diagrammet

I diagrammet visar de blå staplarna de svenska militärutgifterna i 2013 års värde och de röda linjerna trender. För militärutgifter används data från SIPRI för åren 1988-2014. För 2015 och 2016 används data från SIPRI för 2014, som uppräknas utifrån vårpropositionens belopp. För 2017-2020 används beloppen från inriktningspropositionen för uppräkningsåret.

För omräkning till fast penningvärde används KPI med basår 2013. Data för KPI och BNP hämtas från Internationella Valutafonden, IMF (*World Economic Outlook Database*).

KPI används eftersom det är det enda tillgängliga indexet för jämförande studier mellan länder. Man bör notera att KPI kanske inte fullt ut täcker den sorts fördyringar som olika länders försvarssektorer har att hantera.

Trenderna för svenska militärutgifter

- De svenska militärutgifterna var grovt sett stabila fram till år 2000 på en nivå motsvarande 51,5 miljarder kronor.
- Under 00-talet minskade militärutgifterna sedan med omkring 20 %, till som lägst 40,7 miljarder kronor 2009.
- 2010 hejdades denna trend då militärutgifterna ökade något, 2010 var ett trendbrottsår.
- För åren 2008-13 har militärutgifterna legat på en nivå kring 42 miljarder kronor.

- En viss ökning skedde sedan 2014 genom en särskild satsning på materielområdet, följt av en mindre minskning för innevarande år 2015.
- För åren 2014-17 beräknas militärutgifterna ligga på en stabil nivå kring 44,5 miljarder kronor, som sedan gradvis ökar till 46,8 miljarder kronor 2020.

De 48 miljarder kronor som militärutgifterna föreslås uppgå till 2020, är å ena sidan högre än de som satsades tidigare under detta årtionde (2010-19), men å andra sidan lägre än de 51,5 miljarder kronor som de svenska militärutgifterna uppgick till fram till millennieskiftet år 2000.

Militärutgifterna planar ut kring 1% av BNP

Den svarta linjen i diagrammet anger militärutgifternas procentuella andel av bruttonationalprodukten, BNP. Vid internationella jämförelsen används ofta just andel av BNP som ett mått på hur landet prioriterar verksamheten ifråga och hur stor del av samhällsekonomin som verksamheten utgör.

Mellan slutet av 1980-talet och 2010 halverades denna andel, från 2,4 % till omkring 1,2 %, som följt av att militärutgifterna minskade eller var stabila samtidigt som BNP ökade.

Trots de ökningsplaner som Inriktningspropositionen föreslår, kommer BNP-andelen inte att öka utan plana ut kring 1 %. Militärutgifterna ökar visserligen, men tillväxttakten i ekonomin är ännu högre.

Om FOI:s databas för internationella försvarsutgifter

Vid FOI studeras sedan lång tid tillbaka hur försvarssatsningar utvecklas i olika länder. I en särskild databas finns uppgifter om länders försvars- och militärutgifter samt olika data för ekonomisk utveckling. Databasen har en internationell inriktning och är inte specifikt inriktad på svenska förhållanden. Syftet är främst att analysera rådande trender och upptäcka trendbrott men även att möjliggöra jämförelser mellan olika länders försvarssatsningar.

Bengt-Göran Bergstrand